

SKOLORNAS MATEMATIKTÄVLING
Svenska Matematikersamfundet

Lösningar till kvalificeringstävlingen den 4 oktober 2000

- 1 LÖSNING 1. Först noterar vi att både x och y måste vara positiva tal, annars kan inte summorna i vänsterleden vara positiva samtidigt. Multiplikation av vänsterleden ger

$$(x + y) \left(\frac{1}{x} + \frac{1}{y} \right) = 1 + \frac{x}{y} + \frac{y}{x} + 1,$$

vilket ska vara lika med produkten av högerleden, dvs 4, och vi får

$$\frac{x}{y} + \frac{y}{x} - 2 = \left(\sqrt{\frac{x}{y}} - \sqrt{\frac{y}{x}} \right)^2 = 0.$$

Det betyder att uttrycket inom parentes måste vara lika med 0 och därmed att $x = y$. Endera av ekvationerna ger nu att $x = y = \frac{1}{\sqrt{x}}$.

LÖSNING 2. Ekvation 1 ger $y = \sqrt{2} - x$ som efter insättning i ekvation 2 ger

$$\frac{1}{x} + \frac{1}{\sqrt{2} - x} = 2\sqrt{2},$$

som också kan skrivas

$$\frac{\sqrt{2}}{x(\sqrt{2} - x)} = 2\sqrt{2},$$

varav

$$x^2 - \sqrt{2}x + \frac{1}{2} = 0$$

eller

$$\left(x - \frac{1}{\sqrt{2}} \right)^2 = 0.$$

Enda lösningen är $x = \frac{1}{\sqrt{2}}$, som insatt i ekvation 1 (eller ekvation 2) ger $y = \frac{1}{\sqrt{2}}$.

SVAR: Entydig lösning är $x = \frac{1}{\sqrt{2}}$, $y = \frac{1}{\sqrt{2}}$.

2. Eftersom den andra produkten är delbar med 5, måste något av talen $a + 1$, $b + 1$ och $c + 1$ vara delbart med 5. Detta betyder i sin tur att något av talen a , b och c slutar på 4 eller 9. Eftersom $84 = 2 \cdot 2 \cdot 3 \cdot 7$, finner vi snart att enda möjliga faktoriseringar $a \cdot b \cdot c$, där någon faktor slutar på 4 eller 9, är $1 \cdot 1 \cdot 84$, $1 \cdot 4 \cdot 21$, $3 \cdot 4 \cdot 7$, $2 \cdot 3 \cdot 14$ och $1 \cdot 6 \cdot 14$. Av dessa är det bara det näst sista fallet som uppfyller förutsättningarna: $(a + 1)(b + 1)(c + 1) = 3 \cdot 4 \cdot 15 = 180$.

Svar: Enda lösningen är $(a, b, c) = (2, 3, 14)$.

3. Vi kan låta tiderna som krävs för A , B , C , D att köra sträckan vara resp T , $T + t$, $T + 2t$, $T + 3t$. Enligt förutsättningarna är $T + 3t = 2T$, varav $T = 3t$. Tiderna kan alltså skrivas resp $3t$, $4t$, $5t$, $6t$. Eftersom förhållandet mellan $B : s$ och $C : s$ tider är 4 till 5, måste förhållandet mellan hastigheterna vara det omvända, 5 till 4. Hastigheten för C är alltså 80% av hastigheten för B , dvs C kör 20% långsammare än B .

Svar: C kör 20% långsammare än B .

4. Täljaren i vänsterledet kan skrivas på formen

$$a^2\left(a + \frac{1}{a}\right) + \frac{1}{a^2}\left(a + \frac{1}{a}\right) + \left(a + \frac{1}{a}\right) = \left(a^2 + \frac{1}{a^2} + 1\right)\left(a + \frac{1}{a}\right),$$

dvs olikheten är ekvivalent med att $a^2 + \frac{1}{a^2} + 1 \geq 3$. Men denna olikhet är i sin tur ekvivalent med olikheten

$$a^4 + 1 \geq 2a^2,$$

eller

$$(a^2 - 1)^2 \geq 0,$$

som uppenbarligen gäller. Likhet har vi om och endast om $a = 1$.

5. I parallelogrammen $ABCD$ skär diagonalerna varandra i punkten P som figuren visar. Låt diagonalerna ha längderna $2a$ resp $2b$ (diagonalerna delar varandra mitt itu) samt låt den större sidan ha längden c och den mindre längden d . Vi söker alltså kvoten a/b när kvoten c/d är så stor som möjligt. Cosinussatsen tillämpad i på resp trianglar APB och BPC

$$\begin{aligned} c^2 &= a^2 + b^2 - 2ab \cos 135^\circ \\ d^2 &= a^2 + b^2 - 2ab \cos 45^\circ \end{aligned}$$

eller

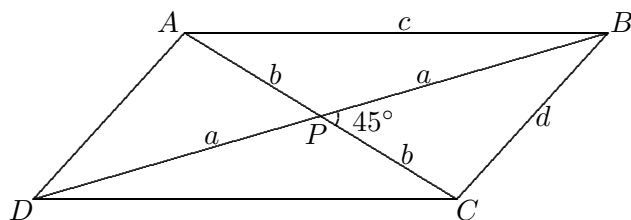
$$\begin{aligned} c^2 &= a^2 + b^2 + \sqrt{2}ab \\ d^2 &= a^2 + b^2 - \sqrt{2}ab \end{aligned}$$

Då c/d är maximal samtidigt som c^2/d^2 är maximal, gäller det att bestämma värdet på $x = a/b$ när c^2/d^2 antar sitt största värde. Den senare kvoten kan skrivas

$$\begin{aligned} \frac{a^2 + b^2 + \sqrt{2}ab}{a^2 + b^2 - \sqrt{2}ab} &= \frac{(a^2 + b^2)(1 + \sqrt{2}ab/(a^2 + b^2))}{(a^2 + b^2)(1 - \sqrt{2}ab/(a^2 + b^2))} \\ (1) \qquad \qquad \qquad &= \frac{1 + \sqrt{2}\sqrt{p(1-p)}}{1 - \sqrt{2}\sqrt{p(1-p)}}, \end{aligned}$$

där $p = a^2/(a^2 + b^2)$ uppfyller $0 < p < 1$. Funktionen $p(1-p)$ antar sitt maximum $1/4$ för $p = 1/2$. Med $p = 1/2 + c$ blir nämligen $p(1-p) = (1/2+c)(1/2-c) = 1/4 - c^2 \leq 1/4$, med likhet om och endast om $c = 0$.

Betrakta kvoten i (1). Den antar uppenbarligen sitt största värde när täljaren är som störst och nämnaren som minst, vilket inträffar när $p = 1/2$, dvs när $a = b = 1$, vilket innebär att $ABCD$ bildar en rektangel. Observera att nämnaren i (1) alltid är positiv eftersom $1 - \sqrt{2}\sqrt{p(1-p)} \geq 1 - \sqrt{2}/2 > 0$. Kvotens maximivärde är $(2 + \sqrt{2})/(2 - \sqrt{2}) = 3 + 2\sqrt{2} \approx 5,828$.

SVAR: Kvoten mellan diagonalernas längder antar värdet 1 när kvoten mellan sidornas längder är maximal. Parallelogrammen är då en rektangel.

6. Det räcker att visa likheten för positiva heltal n . För $n = 0$ är likheten uppenbarligen sann och för negativa heltal n får vi samma likhet om n byts mot $-n$.

Låt oss för varje positivt heltal n dela upp mängden M i delmängder, där varje delmängd antingen består av tal som bildar en ändlig aritmetisk talföljd på formen $k, k + n, k + 2n, \dots, k + (r - 1)n$ eller där varje delmängd bildar en oändlig aritmetisk talföljd på formen $k, k + n, k + 2n, \dots$

För alla tal m i den ändliga mängden är antalet m för vilka $m + n$ inte tillhör mängden detsamma som antalet tal $m - n$ som inte tillhör mängden, dvs sådana delmängder skulle kunna plockas bort ur M utan att värdet på $f(-n) - f(n)$ förändras.

Däremot för de oändliga delmängderna gäller det att för varje tal m i delmängden är också talet $m + n$ ett tal i delmängden, medan det för alla tal av typ $m - n$, med ett undantag, tillhör delmängden. För det minsta talet i delmängden, m_0 säg, kan inte $m_0 - n$ tillhöra delmängden. Följaktligen gäller det för varje sådan delmängd att värdet på $f(-n) - f(n)$ är lika med 1.

Eftersom talen i varje delmängd uppträder periodiskt med perioden n kan det på sin höjd finnas n olika delmängder. Det måste dock finnas minst n delmängder. Talen $2001, 2002, \dots, 2000 + n$ förekommer nämligen i exakt var sin delmängd. Det finns alltså exakt n oändliga delmängder, varför det sammantaget måste gälla att $f(-n) - f(n) = n$.